

ІНТЕНСИФІКАЦІЯ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ФОНДІВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Український державний університет залізничного транспорту

Анотація. Дослідження присвячено вирішенню актуальної проблеми відтворення основних фондів на залізничному транспорті шляхом оцінки їх техніко-економічного стану.

Ключові слова: відтворення; основні фонди; залізничний транспорт; виробнича потужність

Intensification of reproduction of fixed funds of railway transport

Abstract. The study is devoted to solving the current problem of reproduction of fixed assets in railway transport by assessing their technical and economic condition.

Keywords: reproduction; fixed assets; railways; production capacity

Задоволення потреби у перевезеннях потребує наявності рухомого складу та відповідної інфраструктури, що пов'язане з значними капітальними вкладеннями та використанням величезного виробничого апарату. У зв'язку з цим з особливо актуальними є питання вибору оптимальних інвестиційних рішень щодо розвитку основних фондів транспортної системи країни.

Основні виробничі фонди акумулюють у собі все нове, що створюється наукою і технікою, є носієм і водночас результатом науково-технічного прогресу. Стан економіки пред'являє нові вимоги до відтворення основних фондів, висуває проблеми та завдання щодо вдосконалення виробничого потенціалу галузей транспорту, у тому числі і залізничного транспорту [1].

Відтворення основних виробничих фондів (виробничих потужностей) є перевагами ринкової системи господарювання, що характеризується органічною єдністю створення умов для реалізації поставленого завдання та підходами втілення.

Головним завданням у відтворенні основних виробничих фондів сфери транспорту стає забезпечення відповідності рівня її розвитку рівню науково-технічного прогресу та досягнення на цій основі зростання ефективності використання основних виробничих фондів [1].

Для характеристики відтворювального процесу залізничного транспорту потрібна система показників, які всебічно характеризують цей процес і період часу, достатній для оновлення основних виробничих фондів [2].

Економічний оборот основних виробничих фондів та оборот їх у натурально-речовинній формі залежить від процесів створення виробничих потужностей і від їх використання. Відтворення фондів і виробничих потужностей регламентується встановленими нормативами тривалості їх створення (проекування, будівництво) та експлуатації (термін служби основних виробничих фондів). Технічно можливі та економічно обґрунтовані чинні нормативи при їх дотриманні забезпечують найбільш повне використання виробничих потужностей, сприяють подальшому технічному прогресу економічних систем.

Проблема відшкодування охоплює дві специфічні області: локальні розрахунки, мета яких - формування заявок на конкретне обладнання для конкретних виробничих ділянок на конкретний рік та макророзрахунки галузевого масштабу (зокрема, сфера транспорту), призначені для встановлення глобальних залежностей, що характеризують досить тривалі періоди (5-10 років), протягом котрих неминучі, різкі коливання за окремими роками згладжуються. Перші проводяться прямим рахунком на основі докладних відомостей про вік, технічний стан конкретних об'єктів, а також розрахунків економічної ефективності їх заміни.

Оновлення в цілому характеризується відношенням нововведених за період основних фондів до їх обсягу на кінець цього періоду. Інтенсифікація відтворювального процесу тим успішніша, чим вищі темпи та обсяги введення в дію більш продуктивних основних фондів та вибуття фізично та морально застарілих засобів праці, що є особливо актуальним для сфери залізничного транспорту, основні фонди якої мають значний рівень зносу [3]. Завдання проектних та господарських організацій саме і полягає у максимально можливому забезпеченні всього введення основних фондів за рахунок якісно

нових у порівнянні з діючими засобами праці, створених на новій технічній основі, та у своєчасному виведенні морально та фізично застарілих фондів з тією метою, щоб у складі діючих засобів праці постійно перебувала їхня найефективніша сукупність [4].

Оцінка техніко-економічного стану основних виробничих фондів здійснюється на основі аналізу процесів їх відтворення. Нормальний інвестиційний процес забезпечує утримання основних виробничих фондів на високому технічному рівні, що сприяє досягненню високих кінцевих результатів у виробничому процесі.

Процес простого та розширеного відтворення виробничого апарату пов'язаний із введенням нових фондів. Характер цього процесу визначається, з одного боку, темпами зростання нових фондів, а з іншого - величинами коефіцієнтів оновлення і вибуття [4].

Кількісна характеристика частки введення нових основних виробничих фондів у їх обсязі визначається коефіцієнтом оновлення. З його допомогою можна вважати загальний період оновлення основних фондів. Однак цей показник характеризує процес оновлення однобічно, з боку поповнення виробничого апарату новими введеннями. А процес оновлення характеризується не тільки введенням нових основних фондів, а й ліквідацією застарілих знарядь праці. Тому необхідно з розглядом рівнів коефіцієнта оновлення враховувати і рівні коефіцієнта вибуття.

У нормальних умовах відтворення високі рівні коефіцієнтів оновлення можуть характеризувати як високий ступінь "омолоджування" основних фондів, а й коротші терміни їх служби. І, навпаки, низькі рівні коефіцієнтів оновлення характеризують нижчу потребу у "омолоджуванні" у зв'язку з тривалими термінами служби основних фондів.

Таким чином, відтворення основних фондів та виробничих потужностей - це та сфера економіки, де насамперед здійснюється впровадження у виробничий процес досягнень науково-технічного процесу, формується її матеріальна структура. Успіх цієї справи залежить не тільки від техніко-економічних параметрів, створюваних та введених у дію виробничих потужностей, основних виробничих фондів, а й від масштабів їх введення та вибуття, тривалості створення та оновлення всієї сукупності чинних основних фондів, що є одним із напрямків стратегії реформ на залізничному транспорті України [1].

У зв'язку з цим, одним з головних завдань управління у сфері транспорту стає забезпечення відповідності рівня господарського розвитку рівню науково-технічного прогресу, досягнення на цій основі зростання ефективності економіки, підвищення матеріального та культурного добробуту суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Каличева Н.С. Забезпечення ефективного розвитку залізничного транспорту через оновлення основних фондів колійного господарства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2011. № 33. С. 45-49
2. Корінь М. В., Абдуллаєв А. І., Польгуй Д. Г. Розроблення моделі управління інвестиційним забезпеченням проєктів розвитку інфраструктури залізничного транспорту в умовах транскордонної співпраці. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2019. № 67. С. 238–247.
3. Дикань В.Л., Калініченко Л.Л. Соціально-економічна модернізація залізничного транспорту України. *Розвиток методів управління та господарювання на транспорті*. 2012. № 38. С. 121–131
4. Поповиченко, І. В., Спіридонова, К. О., Загустіна, А. Е. Основні напрями підвищення ефективності використання основних фондів в сучасних умовах господарювання. *Економічний простір*. 2019. Вип. 145. С. 149-159. URL: <http://www.prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/110>

Каличева Наталія Євгенівна, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри економіки та управління виробничим і комерційним бізнесом, Український державний університет залізничного транспорту, Харків, e-mail: kalycheva_natash@ukr.net

Касюдик Марія Володимирівна, магістр, Український державний університет залізничного транспорту, Харків.

Лобанова Євгенія Вікторівна, бакалавр, Український державний університет залізничного транспорту, Харків.

Kalycheva Natalia Y. - doctor of economics, associate professor, professor of economics and management of production and commercial business, Ukrainian State University of Railway Transport, Kharkiv, e-mail: kalycheva_natash@ukr.net

Kasyudyk Maria V. - master, Ukrainian State University of Railway Transport, Kharkiv.

Lobanova Evgeniya V. - bachelor, Ukrainian State University of Railway Transport, Kharkiv.